

Posudek oponenta diplomové práce

Téma: Vymezení, charakteristika a soustava věcných práv v občanském zákoníku

Autor: Pavel Ruml

Oponent diplomové práce: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Posuzovaná diplomová práce je dle svého názvu zaměřena na tři základní otázky. Její autor Pavel Ruml upíná svou pozornost jednak k vymezení věcných práv, dále k jejich charakteristice a v neposlední řadě též k jejich soustavě. To vše v rámci materie stávajícího občanského zákoníku. Hned na úvod je možné konstatovat, že jde o téma sice možná na první pohled poněkud tradiční, současně však stále o téma významné a aktuální, přitom nejde jistě o problematiku jednoduchou, resp. jednoznačnou. Je nepochybné, že stávající občanský zákoník přistupuje k vymezení věcných práv v řadě ohledů podstatně odlišným způsobem než předchozí právní úpravy. Mnohé z uvedených změn vzbuzují i s odstupem více než deseti let od publikace občanského zákoníku ve Sbírce zákonů výkladové obtíže, některé nepřestávají být vnímány kontroverzně či přímo hostilně. Volbu tématu je tedy možné hodnotit jednoznačně pozitivně.

Z pohledu oponentního je pak třeba se zaměřit zejména na podobu samotného odevzdaného textu a jeho systematiku. Je zřejmé, že ke zpracování výše naznačeného tématu je s ohledem na jeho obecnost možné přistoupit různými způsoby odlišujícími se jinou koncepcí a obtížností. Téma přitom vyloženě vybízí k teoreticky pojatému výkladu, který se pokusí rozkrýt charakteristiku a soustavu věcných práv ve stávajícím zákoníku z pohledu jejich základního pojmového, funkčního a teleologického zakotvení. Autor se však převážně vydává jinou cestou. Práce je v podstatném rozsahu podána jako přehledový výklad o jednotlivých věcných právech upravených dnes v občanském zákoníku. Jakkoliv jde jistě o jeden z možných přístupů, jak dané téma uchopit, nelze než konstatovat, že z pohledu čtenáře těšícího se na hlubší proniknutí do základní charakteristiky věcných práv opřené o řadu podnětných myšlenek samotného autora, jde přeci jen o určité zklamání. Jakkoliv čítá čistý text práce 84 tiskových stran (a jde tak v poměrech závěrečných prací o dílo spíše rozsáhlejší), je zřejmé, že pro komplexní rozbor stávající úpravy věcných práv v občanském zákoníku jde o rozsah nutně nedostatečný. Autor se tímto pojetím výkladu lapá do pastí, kterou si sám nastražil. Snaha probojovat se celou materií věcných práv je sice víceméně úspěšná, nicméně výklad zůstává v podstatném rozsahu práce popisný a v mnoha případech nejdoucí nad rámec zákonného textu. Škoda tedy možná, že se hned zkraje nepozastavil a více pozornosti nevěnoval problematice, o níž pojednává v kapitole třetí, tedy obecnému vymezení a charakteristice věcných práv.

Dané pojetí výkladu přímo ovlivňuje věcnou správnost uváděných informací. Autor veden osvědčenými zdroji a jen výjimečně pronikající do problematiky hlouběji se dopouští pouze velmi omezeného množství nepřesných či vyloženě nesprávných tvrzení. S ohledem na široké pojetí výkladu se mu však nedaří zcela se vyvarovat dílčích zjednodušení, resp. opomenutí mnohých informací. Ne vždy pak čtenář plně rozumí tomu, proč se nějakou informací v práci dozvídá a jinou

nikoliv. Smysluplné je jistě například v *Úvodu* avizované vypuštění výkladu o správě cizího majetku. Mnohem obtížněji se však již vysvětluje jen omezený prostor věnovaný problematice spoluvlastnictví (kupříkladu v porovnání s výkladem institutu držby). Ke zjednodušujícím tvrzením pak patří například autorovo tvrzení, že věcná práva jsou upravena v občanském zákoníku s tím, že některá věcná břemena jsou upravena i v zvláštních zákonech (s. 5). Je totiž předně jasné, že v jiných zákonech je upraven možný vznik i jiných věcných práv než právě věcných břemen, současně je pak zřejmé, že věcná břemena jsou upravena v základu v občanském zákoníku. Jakkoliv je práce zaměřena na pojetí věcných práv v občanském zákoníku, bylo by jistě na úvod namísto vymezit, která věcná práva, na něž občanský zákoník nepomáhá, jsou případně upravena v jiných zákonech (jsou-li vůbec nějaká). Je totiž patrné, že ve zvláštních zákonech je mnohdy počítáno s věcnými předkupními právy, zákonnými zástavními právy nebo právě s věcnými břemeny zřizovanými za specifických podmínek atp., nicméně se stále jedná o věcná práva typově známá z občanského zákoníku. K jiným zjednodušujícím tvrzením je možné přiřadit to, kterým diplomant do taxativního výčtu věcí nemovitých řadí bez dalšího stavby spojené se zemí pevným základem vzniklé do 31. 12. 2013 (s. 12). Není pochyb, že mnohé z těchto staveb mají i dnes charakter samostatné věci nemovité. Naprostá většina staveb spojených se zemí pevným základem však k 1. 1. 2014 přirostla k pozemku a stala se jeho součástí. Nemá tak povahu věci nemovité (srov. § 3054 ObčZ). Diskutabilní je v daných souvislostech i obecné tvrzení, že nemovitými věcmi jsou též stavby dočasné (s. 12). Bližší vysvětlení, resp. uvedení do širších souvislostí, by zasloužilo tvrzení, že: *Občanský zákoník říká, že vše, co může být předmětem držby je také předmětem vlastnictví* (s. 18). Zaujme ale například i myšlenka, že reálné spoluvlastnictví je představováno případem, kdy je pozemek rozdělený rozhradami na několik částí, aniž by se jednalo o samostatné parcely (s. 50). Za dílčí zjednodušení je možné v souvislosti s výkladem spoluvlastnictví považovat opomenutí společného jmění manželů coby jedné z forem zákonem předvídaného spoluvlastnického poměru. Polemizovat lze i s poněkud generalizujícím vyjádřením, že by věcné břemeno mělo vždy vést k dlouhodobému užívání (s. 57) aj.

Uvedené dílčí kritické poznámky by však jistě neměly zastřít řadu pozitivních aspektů. Práce je psána kultivovaným způsobem. Výklad je systematický a má svou vnitřní soudržnou logiku. Přes vytýkané přílišné rozkročení se na mnoha místech daří autorovi poukazovat na specifické otázky a vyjadřovat k nim vlastní názory a postřehy (např. vysvětlení podané k pojmům vlastnictví, majetek a jmění – s. 30 a 31). Značně dobrou orientaci v oblasti věcných práv prokazuje dílčími postřehy, činěnými nejednou v rámci poznámkového aparátu, kterými osvědčuje detailní pochopení popisovaných institutů (např. jeho kritická připomínka k pojmu *pozemková služebnost* na s. 59). Za přínosné je možné považovat i zařazení kapitoly šesté zaměřené, snad poněkud nadneseně, na komparaci úpravy v České republice a vybraných zahraničních právních úprav.

Autor při vypracování své práce použil rozsáhlý a dostatečný soubor literárních zdrojů vztahujících se k aktuální právní úpravě i k úpravám předešlým. Jen v rámci kapitoly šesté zaměřené dle autora na komparaci se zahraničními úpravami Německa a Rakouska měla být patrně užita přímo cizojazyčná literatura vztahující se k právní úpravě ke srovnání zvolených cizích právních řádů. V přiměřené míře je pracováno i se závěry rozhodovací soudní praxe. Citováno je v intencích platné citační normy.

Formální podoba zpracování je na velmi dobré úrovni. Diplomant se dopouští zcela zanedbatelného množství pravopisných prohřešků, překlepů atp. Text je psán po stylistické stránce čtivým a přehledným způsobem.

S ohledem na vše výše uvedené je možné uzavřít, že k posouzení předložená diplomová práce Pavla Rumla splňuje všechny základní požadavky kladené na závěrečné práce v magisterském studijním programu. Možná snad na první pohled až příliš kritické vyznění první části posudku by jistě nemělo zastřít, že autor v práci prokazuje velmi dobrou orientaci v problematice věcných práv a schopnost o nich souvislým způsobem pojednat v rámci rozsáhlejšího odborného textu. Škoda jen, že se rozhodl svou práci koncipovat v převážné části jako povšechný přehled a nezaměřil se detailněji na koncepční základy věcných práv jako takových. Je patrné, že by byl takového výkladu schopen.

Práci k obhajobě doporučuji. Výsledné hodnocení by mělo odrážet výše učiněné posouzení, jakož i výkon uchazeče při obhajobě diplomové práce.

Otázky:

- 1) Kdo je v případě věcných práv osobou třetí ve smyslu § 978?
- 2) Na s. 53 je konstatováno, že pokud by v občanském zákoníku nebyl upraven institut práva stavby, nebylo by *možné legálně postavit stavbu na cizím pozemku, jelikož by byl tento postup v rozporu se zásadou superficies solo cedit*. Je právo stavby opravdu jedinou možností *legálního postavení stavby na cizím pozemku*?

V Plzni den 1. května 2022

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.